

ONTSTAAN VAN & LEVEN IN DE DELTA

(1000 VOOR CHRISTUS TOT 1599 NA CHRISTUS)

ONDERWERPEN

Leven in de delta, de strijd tegen het water, turf en veen, werelderfgoed en Kinderdijk.

DOELEN

Aan het eind van deze les kan de leerling:

- uitleggen wat een delta is en waarom mensen daar gingen wonen.
- vier technieken noemen waarmee de Nederlanders het land droog hielden. (terpen, klepduikers, dijken, polders).
- uitleggen wat turf is en waarom het gewonnen werd.
- uitleggen wat werelderfgoed betekent.

NODIG

Volgende onderdelen op www.thisisholland.com/nl/met-de-klas:

- Clip **Ontstaan van de delta**
- Clip **Land maken uit water**

INTRODUCTIE (10 MINUTEN)

Ga naar www.thisisholland.com/nl/met-de-klas en laat de clip **Ontstaan van de delta** zien. Vertel vervolgens aan de leerlingen wat er geleerd gaat worden in deze les aan de hand van de lesdoelen. Bespreek daarna klassikaal de clip en de lesdoelen. Gebruik daarbij bijvoorbeeld een of meer van de volgende vragen:

- Waarom zouden mensen in een delta (gebied waar grote rivieren uitkomen) willen wonen? Waarom niet?
- Woon jij in waterrijk gebied? Hoe zie je dat?
- Hoe zouden mensen het land waarop ze wonen kunnen beschermen tegen het water?

KERN (40 MINUTEN)

De leerlingen werken zelfstandig aan de opdrachten op het werkblad. Ook bekijken ze zelfstandig de clips die bij deze les horen en zoeken ze additionele informatie op een computer of tablet.

Als de leerlingen niet over een eigen computer of tablet beschikken, laat dan de clips klassikaal zien. Voor een aantal opdrachten hebben de leerlingen ook het internet nodig. Zorg bij deze opdrachten ook voor klassikale ondersteuning.

- Laat voor opdracht 1 een kaart van Nederland aan de leerlingen zien. Dit kan via Google Afbeeldingen of Google Maps, of met een (digitale) atlas.
- Bezoek samen met de leerlingen voor opdracht 2 de website www.overstroomik.nl en vul de postcode van de school in. Bekijk wat de gevolgen van een grote overstroming zijn voor de eigen woonplaats.

- Bekijk voor opdracht 14 de website www.werelderfgoed.nl samen met de leerlingen en laat op deze website een overzicht van het Nederlandse werelderfgoed zien.

AFSLUITING (10 MINUTEN)

Bespreek de opdrachten en vervolgens de clipjes. U kunt dit doen aan de hand van de volgende vragen: Wat heeft indruk op je gemaakt? Wat is het belangrijkste dat je hebt geleerd?

Concludeer na aanleiding van deze les dat er steeds meer ruimte was om te leven en dat de steden en de handel daardoor groeiden. Het ging goed met Nederland. Hierdoor was nog meer ruimte nodig. Waar gingen de mensen die ruimte vandaan halen? Vraag aan de leerlingen of ze een goede oplossing hiervoor kunnen bedenken.

Naast de gewone verwerkingsopdrachten zijn er ook een aantal plusopdrachten. Deze zijn te herkennen aan de **groene** kleur.

Aanvullende lessuggesties

Zoek aanvullende informatievideo's over onder andere kwelders, polders en wonen onder de zeespiegel op www.schooltv.nl en bekijk de Klokhuisaflevering over het werelderfgoed de Waddenzee, die tevens te vinden is op www.schooltv.nl. Tenslotte kan deze les verrijkt worden met één of meerdere afleveringen uit de Klokhuisserie 'Nederland Waterland'.

ANTWOORDEN WERKBLAD

1

- A.** Er is veel water in Nederland en verschillende rivieren komen in ons land bij elkaar voordat ze de zee in stromen.
- B.** o.a. recreatie, transport
- C.** o.a. overstromingen

2

- A.** Eigen antwoord.
- B.** Als de woonplaats onder de zeespiegel ligt zou deze overstromen bij de afwezigheid van dijken. Als de woonplaats boven de zeespiegel ligt zou het land nog steeds droog blijven.

ONTSTAAN VAN DE DELTA

3

- A.** Een delta is een gebied waar grote rivieren uitkomen. De delta heet ook wel het uitstroomgebied.
- B.** Daar was veel te eten (veel dieren om op te jagen, veel eetbare planten) en daar was geschikte landbouwgrond (vruchtbare bodem).
- C.** Eigen antwoord.
- D.** Foto's 2 en 4.

DE STRIJD TEGEN HET WATER

4

Grasplaggen, mest, klei en afval.

5

Een soort zandbank die ontstaat doordat het water kleine deeltjes zand of klei achterlaat.

6

De klep van de klepduiker gaat open als de waterdruk bij het binnenwater hoger is dan de waterdruk bij het zeewater. De klep blijft dicht als de druk van het zeewater groter is dan de druk van het binnenwater. Zo kan het water alleen maar naar de zee toe stromen.

7

Eigen antwoord.

LAND MAKEN UIT WATER

8

- 5 natuurlijk landschap
- 1 natuurlijk landschap met terpen
- 3 romeins watermanagement
- 6 handelsnederzettingen
- 2 dijken en inpolderingen
- 4 havens en damsteden

9

A. 2-III, B. 4-I, C. 1-II, D. 3-IV.

TURF EN VEEN

10

- A. Turf is gedroogd veen. Het werd gebruikt als brandstof.
- B. Het land werd steeds lager en dat maakte het land kwetsbaarder voor overstromingen.

WERELDERFGOED

11

Werelderfgoed zijn monumenten met een unieke culturele of natuurlijke waarde.

12

Eigen antwoord.